

Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dallarındaki “Okul Deneyimi” Uygulamalarının Değerlendirilmesi

The Evaluation of School Experience Applications in the Science Departments

Arzu CANSARAN

OMÜ., Amasya Eğitim Fakültesi İlk Öğretim Bölümü Amasya-TÜRKİYE

Önder İDİL

OMÜ., Amasya Eğitim Fakültesi İlk Öğretim Bölümü Amasya-TÜRKİYE

Melek KALKAN

OMÜ., Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Samsun-TÜRKİYE

ÖZET

Bu çalışmada fen bilgisi eğitimi ana bilim dallarındaki “Okul Deneyimi” uygulamaları öğrenciler tarafından 2002-2003 öğretim yılında çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Sonuçta; özellikle okul deneyimi I-II derslerinin yürütülmesinde, uygulama okulu ve uygulama öğretmenlerinin seçiminde haftalık çalışma programlarının düzenlenmesinde planlanan etkinliklerin zamanında ve belirlenen hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmesinde ve uygulamaya devam eden öğrencilerin değerlendirilmelerinde bazı sorunlar yaşandığı gözlenmiştir. Ancak bunlar zamanla aşılabilecek problemlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Fakülteleri, Öğretmenlik Uygulamaları.

ABSTRACT

In this study, “The applications of school experience” in science departments have been evaluated by the students in the school year 2002-2003. As a result, some problems have been observed in terms of choosing the school and teachers, carrying out the school experience I and II, organization of the schedule, realization of the proposed activities on time according to the determined objectives and the evaluation of the participants. However, these problems can be overcome in time.

Key Words: Education Faculties, Teaching Applications.

1. Giriş

Toplumların değişen koşullarda varlıklarını sürdürebilmeleri özellikle eğitim sistemlerinin yeni durumlara entegre olabilme gücü ile doğru orantılıdır. Bu açıdan, 21. yüzyıla girerken, bilgi çağının gerektirdiği çağdaş nitelikte bir eğitim anlayışının yaşama geçirilmesi ve bu doğrultuda eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de zorunlu bir koşuldur (Kocabaş ve diğerleri, 2000: 44). Eğitim bir sistem olarak ele alındığında bu sistemin üç temel ögesi öğrenci, öğretmen ve eğitim programlarıdır (Sünbül ve diğerleri, 2001). Bu nedenle yaşamakta olduğumuz bilim ve teknoloji çağında; öğretim program ve uygulamalarında gerekli değerlendirme ve değişiklikler yapılarak kaliteli öğretmen ve öğrenciler yetiştirilmelidir.

Geleneksel anlamda öğretmen, bilginin kaynağı ve tek aktarıcısı iken günümüzde öğrencilere öğrenmenin yollarını öğreten bir konuma gelmiştir. Öğretmenlerden beklenen bu yeni rollerin ve yeterliliklerin geliştirilmesi için, öğretmen eğitimi programlarında yeni gelişmeler doğrultusunda değişiklik yapılması gereği ortaya çıkmıştır (Fakülte-Okul İşbirliği Öğretmen Eğitim Dizisi, 1998). Bu arada öğretmenler öğrencilere, yeni bilgilere ulaşabilmenin yol ve yöntemlerini öğretirken; kendileri de bilimsel ve teknolojik gelişmelerden haberdar olmak durumundadırlar.

Türkiye’de yapılan öğretmen yetiştirme uygulamaları tarihsel olarak incelendiğinde çeşitli yaklaşımlarla karşılaşmaktadır. Her geçen gün artan öğrenci sayısı ile orantılı olarak öğretmen sayısında da bir artış gözlenmektedir fakat öğretmenlerin nicelik yönündeki bu artış, nitelik yönünden ele alındığında durum pek iç açıcı görünmemektedir. Öğretmen yetiştirme uygulamalarını niteliksel boyutta ele aldığımızda 1960’lı yıllarda başlayan “Vekil Öğretmen” uygulaması, 1974’deki “Hızlandırılmış Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları” Türk eğitim tarihinde öğretmen yetiştirmeye yönelik hataların açık bir örneğidir (Gözütok, 1991). Buradan hareketle, sadece eğitim ordumuzun sayısını artırmak yeterli olmayacaktır. Aynı zamanda kalitede de hedeflenen artış sağlanmalıdır.

Öğretmen adayları, becerilerini geliştirmek ve mesleğin inceliklerini kavrayabilmek için okul ortamında bulunmalıdırlar. Bu amaçla 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştiren programlara Okul Deneyimi-I-II ve Öğretmenlik Uygulaması adıyla üç ders eklenmiştir. Bu derslerin de etkili yürütülebilmesi için “Fakülte-Okul İşbirliği” adıyla bilinen bir model geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuştur (Sevim ve Ayas, 2002). Bilindiği üzere “Okul Deneyimi” uygulamaları öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görev ve yeterlikleri öğretmen adaylarına tanıtmaya ve kazandırmaya yönelik planlı gözlem ve kısa süreli uygulamaya dönük etkinliklerden oluşur (Fakülte-Okul İşbirliği Öğretmen Eğitim Dizisi, 1998). Okul deneyimi uygulamasının amacı; hizmet öncesinde okul iklimine alışmak, okuldaki yapılanmayı kavramak, okuldaki birim ve unsurları tanımak ve öğretmenlik için gerekli olan bilgi ve beceriyi kazanmak olup, daha çok gözlem ağırlıklıdır (Harmandar ve diğerleri, 2000). Okul deneyimi uygulamaları gerek öğrenciler, gerek rehber öğretmenler ve gerekse uygulamadan sorumlu öğretim elemanları tarafından ciddiye alınmalı ve en verimli şekilde yapılmalıdır.

Okul deneyimi uygulamaları araştırıldığında çoğu zaman öğretmen adaylarının okula, öğrencilere ve öğretmenlik mesleğine olumsuz tavırlar takındığı görülmektedir (Kiraz, 1997). Fakülte – Okul işbirliği çok sayıda bileşeni olan bir sistemdir. Programın başarısı, uygulamadan sorumlu olan tarafların ortak bilgi paylaşımı, yakın bir işbirliği ve güçlü bir koordinasyon içinde bulunmalarına bağlıdır. Dinamik bir yapı olarak işleyen tüm sistemlerde olduğu gibi Fakülte – Okul işbirliği programında da işbirliği ve koordinasyon eksikliği, farklı tutum ve yaklaşımlar, kaynak, donanım ve personel yetersizliği ve yasal çerçevenin mevcut duruma uymaması gibi etmenlere bağlı çeşitli problemlerin yaşanması beklenebilir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Ancak problemlerin çözümünde bütün kesimler üzerlerine düşenleri gerçekleştirirlerse; sorunlar kısa sürede ortadan kaldırılabilir.

Yukarıda bazı kaynaklara dayanılarak verilen bilgilere paralel olarak, Amasya ve Samsun eğitim fakültelerinde de “Okul Deneyimi” uygulamalarında bir takım sorunlar yaşanmaktadır. Bunlar arasında özellikle fakülte ile uygulama okulları arasındaki

yetersiz ilişkiler, öğretmen adaylarını izlemekle görevli öğretim elemanlarının ve rehber öğretmenlerin yeterli ilgiyi göstermemeleri, öğretmen adaylarına bazı konularda yanlış örnek olmaları, uygulamaya gidilen okullardaki fiziki yetersizlik, Okul Deneyimi etkinliklerinin tam olarak anlaşılmasını eksik uygulanması vs... sayılabilir.

Nitelikli insanları yetiştirenler öğretmenler olduğuna göre; öğretmen yetiştirme olayı üzerinde titizlikle durulmalı ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu çalışmayla öğretmen yetiştirmede karşılaşılabilecek bazı sorunlar ortaya konularak; daha sonra yapılacak araştırmalara ışık tutulmaya çalışılmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Türü

Bu çalışmada YÖK / Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (M.E.G.P)'nce Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi kapsamında yer alan "Okul Deneyimi" derslerinin uygulanması ve uygulama sonuçlarının öğrencilerin görüşlerine dayanarak değerlendirilmesi yapılmış ve uygulamadaki sorunları ortaya koyarak, çözüm önerileri sunulması amacı güdülmüştür.

2.2. Örneklem ve Veri Toplama Aracı

Bu çalışma Amasya ve Samsun Eğitim Fakültelerinin, İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı 4. sınıf öğrencileri arasından şansa bağlı olarak seçilen 128 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan anket 13 kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır. Sorular test şeklinde olup, seçenekler tarafımızdan verilmiş ve her seçeneği işaretleyen öğrenci sayısına göre değerlendirmeler yapılmıştır. Yeniden yapılanma çerçevesinde tüm öğretmenlik uygulamalarından (Okul Deneyimi I ve II, Öğretmenlik Uygulaması) geçtikleri için 4. sınıf öğrencileri tercih edilmiştir. Aynı tablolar üzerinde hem Amasya hem de Samsun'daki öğrencilere ait sonuçlar verilerek karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Veriler SPSS 10.00 paket programı kullanılarak çözümlenmiş, frekans ve yüzde değerleri elde edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Tablo-1. Öğrencilerin “Okul Deneyimi” Dersinin Gerekli Olduğuna İnanıp İnanmadıkları Konusundaki Görüşlerine Göre Dağılımı

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
İnanıyorum	78	21	81,3	65,6
Kısmen inanıyorum gerekli olabilir	13	9	13,5	28,1
Pek inanmıyorum ama ilerde fikrim değişebilir	3	1	3,1	3,1
Diğer	2	1	2,1	3,1
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Tablo-2. Öğrencilerin “Okul Deneyimi” Dersinin Bölüm Programındaki Veriliş Zamanı (I. Yıl / II. Yarıyıl; 4. Yıl / VII. Yarıyıl) Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
Evet, uygun	49	10	51,0	31,3
Hayır, 2. ve 3. yılda da birer dönem olmalı	12	10	12,5	31,3
Tek dönem yeterli, sadece 4. yıl VII. yarıyıl olmalı	24	6	25,0	18,8
Diğer	11	6	11,5	18,6
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Örnekleme giren öğrencilere okul deneyimi dersinin gerekli olup olmadığı sorulduğunda (Tablo 1) Amasya (%81,3) ve Samsun (%65,6)'da ki öğrencilerin çoğu bu dersin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yani bu tablo bize, okul deneyimi dersinin gerekli olduğuna inanıldığını yansıtmaktadır.

Öğrencilerden, okul deneyimi dersinin bölüm programındaki verilmiş yeri konusundaki fikirleri istendiğinde (Tablo 2) Amasya'dakilerin hemen yarısı (%51,0), Samsun'dakilerin de %31,3'ü uygun olduğunu belirtmişlerdir. Amasya'dakilerin %12,5'i; Samsun'dakilerin de %31,3'ü bu dersin saatinin daha da arttırılıp 2. ve 3. yılda da birer dönem alınması gerektiği konusunda birleşmişlerdir. Tam aksine, dersin süresinin azaltılıp, sadece 4. yılda, tek dönem alınmasının yeterli olacağını düşünen öğrencilerin sayısı Amasya'da yaklaşık tüm öğrencilerin dörtte biri (%25,0); Samsun'da ise beşte biri (%18,8)'dir.

Tablo-3. Öğrencilerin "Okul Deneyimi 1 Uygulamalarının Belli Bir Zaman Aralığında Sürekli Olarak Mı Yoksa Haftanın Belli Günlerinde Mi Yapılması Gerektiği Hususundaki Fikirleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
Belli bir süreçte, sürekli olarak gidilmeli	33	13	34,4	40,6
Her hafta 1 gün ayrılmalı	53	17	55,2	53,1
1 gün fakültede ders 1 gün Okul Deneyimi olmalı	4	1	4,2	3,1
Diğer	6	1	6,2	3,1
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Amasya'daki öğrencilerin %55,2'si, Samsun'dakilerin ise %53,1'i mevcut durumdan memnun olup; okul deneyimi uygulamalarına her hafta 1 gün ayrılmasının uygun olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 3). Belli bir süreçte, sürekli olarak (mesela; her dönem 1 ay boyunca) uygulamaya gidilmesinin de mümkün olabileceğini savunan öğrencilerde az değildir (Amasya'da %34,4, Samsun'da %40,6).

Öğrencilere; tüm öğrenim hayatları boyunca aldıkları uygulama ders saatlerinin yeterli olup olmadığı hakkındaki görüşleri sorulduğunda (Tablo 4), Amasya'daki öğrencilerin yarıdan fazlası (%51,0) yeterli olduğunu söylemişlerdir. Buna karşılık Samsun'daki öğrencilerin ise yine yarıdan fazlası (%53,1) biraz daha arttırılsın görüşünü savunmuştur. Yani her iki ilde de öğrenci grupları arasında bu konuda bir ikilem söz konusudur.

Tablo-4. Öğrencilerin Öğrenim Hayatları Boyunca Gördükleri Uygulama Saatini (Okul Deneyimi I-II / Öğretmenlik Uygulaması) Yeterli Bulup Bulmadıkları Konusundaki Görüşleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
<i>Evet, yeterli</i>	49	11	51,0	34,4
<i>Hayır biraz arttırılmalı</i>	31	17	32,3	53,1
<i>Çok daha fazla arttırılmalı</i>	10	2	10,4	6,3
<i>Diğer</i>	6	2	6,3	6,3
<i>TOPLAM</i>	96	32	100,0	100,0

Öğrencilere, okul deneyimi uygulaması süresince fakülte ile uygulama okulları arasında yeterli işbirliği oluşturulup oluşturulmadığı sorulduğunda (Tablo 5); hem Amasya hem de Samsun'da ki örneklerde öğrencilerin yarıdan fazlası (Amasya %56,3, Samsun %53,1) ilişkilerde kopukluklar olduğu görüşünü savunmuşlardır. Her iki ildeki öğrenciler de özellikle sorumlu öğretim elemanlarının kendilerini yeterince takip etmediklerini düşünmektedirler.

Tablo-5. Öğrencilerin, Okul Deneyimi Uygulaması Süresince Fakülte İle Uygulama Okulları Arasındaki İşbirliği Hakkındaki Görüşleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
<i>Evet, iyi bir koordinasyon sağlandı</i>	13	11	13,5	34,4
<i>İlişkilerde kopukluklar oldu, özellikle sorumlu öğretim elemanları bizi izlemediler</i>	54	17	56,3	53,1
<i>Rehber öğretmenler çok yoğundu, bizimle ilgilenemediler</i>	26	2	27,1	6,3
<i>Diğer</i>	3	2	3,1	6,3
<i>TOPLAM</i>	96	32	100,0	100,0

Öğrencilere kendilerini izlemekle görevlendirilen öğretim elemanlarının, kendilerine neden yeterli ilgiyi göstermiyor olabilecekleri hakkındaki düşünceleri sorulduğunda (Tablo 6); öğrenciler öncelikli olarak, öğretim elemanlarının fakültedeki ders yoğunluklarını sebep olarak göstermişlerdir (Amasya %42,7; Samsun %37,5). Yine Amasya'daki öğrencilerin %20,8'i, Samsun'dakilerin ise %28,1'i öğretim elemanlarının uygulamaya yeterince önem vermedikleri için kendileriyle ilgilenmiyor olabilecekleri kanaatindedirler. Her iki ilde de öğrencilerin %25,0'ı öğretim elemanlarının yeterince denetlenmedikleri için; kendilerini de takip etmedikleri fikrinde birleşmişlerdir.

Tablo-6. Öğrencilerin, Onları İzlemekle Görevlendirilen Öğretim Elemanlarının Kendilerine Yeterli İlgiyi Neden Göstermiyor Olabilecekleri Konusundaki Görüşleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
<i>Fakültedeki ders yoğunlukları fazla olduğu için</i>	41	12	42,7	37,5
<i>Uygulamaya yeterince önem vermedikleri için</i>	20	9	20,8	28,1
<i>Bizlere aşırı güven duydukları için</i>	8	—	8,3	—
<i>Onları da yeterince denetleyen kişiler olmadığı için</i>	24	8	25,0	25,0
<i>Diğer</i>	3	3	3,2	9,4
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Öğrenciler “Okul Deneyimi” derslerinin onlara özellikle hangi açıdan faydalı olduğu sorulduğunda (Tablo 7); Amasya'dakilerin %34,4'ü, Samsun'dakilerin ise %43,8'i bu ders sayesinde, ders anlatımında uygulamanın önemini kavradıkları şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo-7 Öğrencilerin “Okul Deneyimi” Derslerinin Onlara Özellikle Hangi Açıdan Faydalı Olduğu Konusundaki Görüşleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
Okulun fiziki ve örgütsel yapısını tanıdım	11	3	11,5	9,4
Ders anlatımında uygulamanın önemini kavradım	33	14	34,4	43,8
Değişik seviyedeki sınıflara girdiğim için seviyeler arasındaki farkı gözlemledim	22	7	22,9	21,9
Kendime olan güvenim arttı	21	7	21,9	21,9
Diğer	9	1	9,3	3,0
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Tablo-8. Öğrencilerin Rehber Öğretmenlerin En Büyük Eksiklikleri Konusundaki Görüşleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
Sabırlı değiller	4	5	4,2	15,6
Öğretme becerileri yeterli değil	24	8	25,0	25,0
Dersin anlatımını ağırlıkla öğrencilere bırakıyorlar	9	4	9,4	12,5
Derslere zamanında girip çıkmıyorlar	—	2	—	6,3
Öğrencileri derse motive etmede yetersizler	59	13	61,4	40,6
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Öğrencilere uygulama okullarındaki rehber öğretmenlerin en büyük eksikliklerinin ne olduğu sorulduğunda (Tablo 8); Amasya'daki öğrencilerin %61,4'ü Samsun'dakilerin ise %40,6'sı öğrencileri derse motive etmede yetersizler cevabını vermişlerdir. Yine her iki ildeki öğrencilerin %25,0'ı rehber öğretmenlerin öğretme becerilerinin yeterli olmadığı görüşünü savunmuşlardır. Bilindiği gibi, uygulama etkinliklerinin nitelik

kazanmasında öğretmen adayları ile uygulama öğretmenleri arasındaki ilişki düzeyi çok önemli bir etkiye sahiptir (Martin, 1994). Uygulama öğretmeni ile öğretmen adayı arasında kurulan ilişkiler, tüm öğretmenlik uygulamaları çalışmalarını boyunca geniş bir perspektifte, bilişsel, duyuşsal ve kişiler arası faktörler ile programın tamamlanmasında katkı sağlamaktadır (Hawke, 1997).

Öğrencilerin fizik, kimya ya da biyoloji öğretmenlerinin fen bilgisi derslerine girmeleri konusundaki görüşleri alındığında (Tablo 9); öğrenciler büyük bir çoğunlukla (Amasya'da %89,6, Samsun'da %78,1) bu durumun sakıncalı olduğunu; branş öğretmenlerinin sadece kendi branşlarında yeterli oldukları için, özellikle kendi alanlarına ağırlık verip diğer fen dallarıyla ilgili konuları yüzeysel geçtiklerini belirtmişlerdir.

Tablo-9. Öğrencilerin, Fizik, Kimya Ya Da Biyoloji Öğretmenlerinin Fen Bilgisi Derslerine Girmelerinin Sakıncalı Olup Olmadığı Konusundaki Görüşleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
<i>Evet sakıncalı, herkes kendi branşına ağırlık veriyor</i>	86	25	89,6	78,1
<i>Başlangıçta sakıncalı olabilir fakat ilerleyen yıllarda öğretmenler kendilerini yetiştirmiş oluyorlar</i>	10	3	10,4	9,4
<i>Hiç bir sakıncası yok</i>	—	3	—	9,4
<i>Diğer</i>	—	1	—	3,1
<i>TOPLAM</i>	96	32	100,0	100,0

Amasya'daki öğrencilerin %67,7'si; Samsun'dakilerin ise %59,4'ü Okul Deneyimi I ve II Uygulamalarının şehir merkezi ve köy ilköğretim okulları olmak üzere, iki farklı tip okulda gerçekleşmesinin daha yararlı olup, kendilerinin tecrübelerini arttıracığı görüşündedirler (Tablo 10)

Tablo-10 Öğrencilerin “Okul Deneyimi I ve II’nin Şehir Merkezi ve Köy İlköğretim Okulu Olmak Üzere, İki Farklı Tip Okulda Gerçekleşmesi Tecrübenizi Arttırıp İşinizi Daha Da Kolaylaştırabilir miydi” Sorusuna Verdiği Cevapların Dağılımı

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
<i>Evet, kesinlikle böyle daha iyi olurdu</i>	65	19	67,7	59,4
<i>Bence fark etmezdi, her iki uygulamayı da aynı okulda almak faydalı olabilir</i>	21	6	21,9	18,8
<i>Kararsızım, herhangi bir yorumum yok</i>	5	7	5,2	21,9
<i>Diğer</i>	5	—	5,2	—
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Tablo-11 Öğrencilerin Okul Deneyimi II Dersinde, Yararlı Olduklarına İnanıp Yapmak İstedikleri Ama Şartlardan Dolayı Gerçekleştiremedikleri Etkinlik Olup Olmadığı Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
<i>Hayır yok, tüm etkinlikleri uyguladım</i>	28	7	29,2	21,9
<i>Grup çalışmalarını gözlemleyemedim</i>	12	7	12,5	21,9
<i>Çalışma yapraklarının hazırlanması ve kullanılması olayını izleyemedim</i>	22	9	22,9	28,1
<i>Arkadaşlarımla mikro öğretim uygulamalarını yapamadım</i>	12	1	12,5	3,1
<i>Diğer</i>	21	7	22,9	24,0
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Öğrencilere Okul Deneyimi II dersinde, yararlı olduklarına inanıp yapmak istedikleri ama şartlardan dolayı gerçekleştirilemedikleri etkinlikler olup olmadığı sorulduğunda (

Tablo 11); Amasya'dan %29,2'lik bir öğrenci kesimi tüm etkinlikleri uyguladığını, %22,9'luk bir kesim ise sadece çalışma yapraklarının hazırlanması ve kullanılması etkinliğini uygulayamadığını belirtmiştir. Samsun'da da bu soruya en fazla oranda verilen cevap, çalışma yaprakları uygulamalarının yapılamaması olmuştur (%28,1). Oysa; eğitimde hedeflenen amaçların istenen düzeyde gerçekleştirilebilmesi için, öğrenci katılımını sağlayan metotlardan birisi de çalışma yaprakları olarak düşünülmektedir (Saka ve diğerleri., 2002).

Öğrencilere, kendilerine kazandırılmak istenen deneyimlerin ve etkinliklerin farklı olduğu, Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II uygulamalarında bu ayrımı yapıp etkinliklerde düzenli bir sıra takip ettiniz mi diye sorulduğunda (Tablo 12) Samsun'dakilerin %34,4'ü evet demişler ve tüm etkinlikleri yeri ve zamanında gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Amasya'daki öğrencilerin ise %42,7'si her ikisinde de konular içi içe olduğundan fark etmedi görüşünde birleşmişlerdir. Bu konuda Amasya'daki öğrencilerde bilgi eksikliği olduğu görülmektedir. Yine Samsun'daki öğrencilerin %31,3'ü öğretmenlik uygulamasında, yapılması gereken etkinliklerin, kendilerine okul deneyimi derslerinde uygulandığı kanaatinde idirler.

Tablo-12. Öğrencilerin; Kendilerine Kazandırılmak İstenen Deneyimlerin Ve Etkinliklerin Farklı Olduğu "Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II Uygulamalarında; Bu Ayrımı Yapıp Yapmadıkları Konusundaki Görüşleri

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
<i>Evet, tüm etkinlikleri yeri ve zamanında gerçekleştirdim</i>	23	11	24,0	34,4
<i>Hayır, ikisinde yapmam gereken etkinlikler birbirine karıştı, olmadı</i>	24	5	25,0	15,6
<i>Her ikisinde de konular iç içe olduğundan fark etmedi</i>	41	10	42,7	31,3
<i>Öğretmenlik uygulamasında, yapılması gerekenler, erken olmasına rağmen bize okul deneyimlerinde uygulandı</i>	8	6	8,3	18,8
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Öğrencilere, rehber öğretmenlerin ders anlatırken en çok hangi yanlışa düştükleri konusundaki fikirleri sorulduğunda (Tablo 13); Amasya'daki öğrencilerin %51,0'ı, Samsun'dakilerin ise %43,8'i öğrenciye olan olumsuz yaklaşımları şeklinde cevaplamışlardır. Rehber öğretmenlerin konuya olan hakimiyetlerinin zayıflığını belirtenlerin oranı ise Amasya'da %36,4 iken Samsun'da %40,7'dir.

Tablo-13. Öğrencilerin, Rehber Öğretmenlerin Ders Anlatırken, En Fazla Hangi Yanlışa Düştükleri Konusundaki Fikirlerinin Dağılımı

	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	Amasya	Samsun	Amasya	Samsun
Ses tonlarını iyi ayarlayamadılar	4	1	4,2	3,1
Zamanı iyi kullanamadılar	3	3	3,1	9,4
Tahtayı kötü kullandılar	5	1	5,2	3,1
Konuya olan hakimiyetleri zayıftı	35	13	36,4	40,7
Öğrenciye yaklaşımlarında olumsuzluklar vardı	49	14	51,0	43,8
TOPLAM	96	32	100,0	100,0

Son olarak öğrencilere “uygulamaların daha verimli yapılabilmesi ve sizi mesleğe daha fazla hazır hale getirebilmesi için başka neler yapılabilir” şeklinde bir açık uçlu soru da sorulmuş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

Gidilen ilköğretim okullarında idari çalışmalara da ağırlık verilmeli (Ort.%12,3); uygulama yapılan okullardaki rehber öğretmenler öğrencilerle daha fazla ilgilenmeli (Ort. %20,0); okullara uygulama öğrencileri dağıtılırken dengeli davranılmalı (Ort. %18,9); gözlemin 1. sınıfta olması yeterli (Okul Deneyimi I), 4. sınıfta ise her iki dönemde de uygulama olmalı (Ort. % 11,3); stajyer öğrencilere yeterince önem verilmediği için özel okullara stajyer öğrenci gönderilmemeli (Ort. %16,8); fakülterde öğretmenlikle ilgili konferans, panel gibi etkinlikler düzenlenerek öğrencilere ne ile karşılaşacakları anlatılmalı (Ort. %20,7).

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Amasya ve Samsun Eğitim Fakülteleri Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri üzerinde uygulanan bir anket ile “Okul Deneyimi Uygulamaları”nın çeşitli açılardan değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuçlar her iki fakülte için ayrı ayrı verilmiş ve mukayese imkanı da sağlanmıştır. Örnekleme giren öğrenci sayısı Amasya’da 96, Samsun’da ise 32’dir (toplam 128).

Okul Deneyimi Uygulaması (I ve II) sonuçları değerlendirildiğinde ülke çapında benzer sorunlarla karşılaşılmaktadır. Örneğin; benzer çalışmalarda da (Kavcar, 1999) Okul Deneyimi I-II derslerinin yürütülmesinde, özellikle uygulama okulu, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayı gruplarının seçimi, haftalık çalışma programlarının düzenlenmesi, planlanan etkinliklerin zamanında ve belirlenen hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmesi, bu deneyimlerin fakültedeki grup üyelerince seminer biçimindeki çalışmalarla paylaşılması, tartışılması, yarıyıl sonu değerlendirilmelerinin yapılması hususlarında birtakım sorunlar çıkabilmektedir. Bizim çalışmamızda da benzer konular ön plana çıkmıştır. Örnekleme giren öğrenciler okul deneyimi dersinin gereğine inanmaktadırlar ancak bu uygulamalarda uygun olmadığını düşündükleri hususlar da vardır. Örneğin her iki ildeki öğrencilerin bir kısmı (ortalama %40’ı) Okul Deneyimi uygulamalarının belli bir süreçte yapılması gerektiğini, her hafta bir gün uygulamaya gidilmesinin sakıncalı olduğunu düşünmektedir.

Her iki ildeki öğrencilerin yarısından fazlası (Amasya %56,3; Samsun %53,1) özellikle kendilerinden sorumlu öğretim elemanlarının onları yeterince takip etmedikleri görüşündedirler. Öğrenciler buna sebep olarak ise (Amasya’da %42,7; Samsun’da %37,5) öğretim elemanlarının fakültedeki ders yoğunluklarını göstermektedirler. Öğrencilere göre “Okul Deneyimi” derslerinin onlara en önemli faydası bu ders sayesinde; ders anlatımında uygulamanın önemini kavramaları olmuştur. Örnekleme giren öğrencilere göre (Amasya’daki öğrencilerin %53,1’i; Samsun’dakilerin ise %28,1’i); uygulama okullarındaki rehber öğretmenlerin en büyük eksiklikleri öğrencileri derse motive etmedeki yetersizlikleridir. Ankete katılan öğrencilere; fizik,

kimya ya da biyoloji öğretmenlerinin fen bilgisi derslerine girmeleri konusundaki görüşleri sorulduğunda ise; öğrenciler büyük bir çoğunlukla (Amasya’da %89,6; Samsun’da %78,1) bu durumun sakıncalı olduğunu; branş öğretmenlerinin sadece kendi branşlarında yeterli oldukları için, özellikle kendi alanlarına ağırlık verip, diğer fen dallarıyla ilgili konuları yüzeysel geçtikleri kanaatinde birleşmişlerdir. Ayrıca Amasya’daki öğrencilerin %67,7’si; Samsun’dakilerin ise %59,4’ü Okul Deneyimi I ve II Uygulamasının şehir merkezi ve köy ilköğretim okulları olmak üzere iki farklı tip okulda gerçekleşmesinin daha yararlı olup kendilerinin tecrübelerini arttıracığını belirtmişlerdir. Öğrenciler, rehber öğretmenlerin ders anlatırken en çok “öğrenciyi olumsuz yaklaşım” yanlına düştükleri fikrinde birleşmişlerdir (Amasya’da %51,0’lık; Samsun’da ise %43,8’lik öğrenci grubu).

Anlaşıldığı gibi her iki ildeki eğitim fakültelerinde de “Okul Deneyimi” uygulamaları bazı olumsuzluklarla beraber yürümektedir.

Görüldüğü gibi; öğretmen yetiştirmedeki en büyük sorunlardan olan, uygulamalı eğitimdeki yetersizliklerin giderilmesini amaçlayan “Okul Deneyimi” uygulamalarının alt yapı ve planlamasındaki eksiklik ve hatalardan kaynaklanan sorunları fark etmek özel bir çabaya gerek olmaksızın açıkça ortadadır (Arı ve Kiraz, 1999). Ayrıca; okul deneyimi uygulamalarının farklı fakültelere ve farklı branşlara göre düzenlenmesinin, öğretmen adaylarının öğretmenlik becerilerinin gelişiminde daha etkili olacağı bazı çalışmalar ile ortaya konulmuştur (Aycan ve diğerleri, 2002). Bu çalışmadan yola çıkarak bu sorunları bir nebze olsun azaltabilmek için yapılması gerekenler şöyle sıralanabilir:

Rehber öğretmen başına düşen aday öğretmen sayısı uygun bir şekilde düzenlenmeli, gereğinden fazla olmamalıdır; fakültelerle uygulama okulları arasındaki sorunlar, uygulama dönemi başlamadan çözülmeli ve planlanmalıdır; Okul Deneyimi derslerinde görev alan fakülte öğretim elemanları ve rehber öğretmenlerin ders programlarının uyuşmaması dersin teorik kısmının işlenmesinde ve öğretmen adaylarının fakülte öğretim elemanları tarafından denetlenmesinde sıkıntılar yarattığı için gerekli önlemler baştan alınmalıdır; stajyer öğretmenler uygulama öğretmeni (rehber öğretmen) olarak

görevlendirilmemelidir; öğretmen adaylarının uygulama çalışmalarındaki devamsızlıkları sıkıca takip edilmeli, okul kurallarına uymaları sağlanmalıdır; Okul Deneyimi I ve II Uygulamalarının objektif olarak değerlendirilmesi için standart bir “değerlendirme formu” geliştirilmelidir.

Teşekkür

Bu makalenin hazırlanmasındaki desteklerinden dolayı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Araştırma Fonuna (AE-022) teşekkür ederiz...

Kaynaklar

- Arı, A. ve Kiraz, E. (1999). “Okul Deneyimi Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitim Sempozyumu, Özel Sayı. MEB. Ankara.
- Aycan, Ş., Yoldaş, C., Arı, E. ve Türkoğuz, S. (2002). Okul Deneyimi Uygulamalarının Teknik Eğitim Fakültesi ve Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarına Etkilerinin Karşılaştırılması. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Kongre Özetleri, ODTÜ-Ankara, Sy: 268.
- Fakülte-Okul İşbirliği Öğretmen Eğitimi Dizisi. (1998). YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi. Ankara.
- Gözütok, F.D. (1991).Orta Öğretim Öğretmenlerinin Öğretmenlik Formasyonu Açısından Eğitim İhtiyaçlarının Saptanması. Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu. İstanbul.
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C. (1997). Öğretmenlik Uygulamaları Öğretim Teknolojisi. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kincal, R.Y., Büyükkasap, E. ve Kızılkaya, S. (2000). Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde Okul Deneyimi Uygulaması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi. 148, 3-6.
- Hawke, K. (1997). Roles, Responsibilities and Relationships in Mentoring: A

- Literatüre Review and Agenda for Research. *Journal of Teacher Education*. 48(5), 325-335.
- Kavcar, N. (1999). Okul Deneyimi Dersi Üzerine Bir İnceleme, III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitim Sempozyumu, Özel Sayı. MEB, Ankara.
- Kiraz, E. (1997). In What Ways Do Student Teachers Contribute to Their Supervising Teachers Professional Development. Ph. D. Thesis, University of Southern California, USA.
- Kocabaş, A., Durukafa, G., Gürşimşek, İ. ve Günay, D. (2000). 1998-1999 Öğretim Yılı Güz Yarıyılı Buca Eğitim Fakültesi Uygulama Okulları İşbirliği Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı*. 12, 44-55.
- Martin, S. (1994). The Mentoring Process in Preservice Teacher Education. *School Organization*. 14, 269-277.
- Saka, A., Akdeniz, A.R. ve Enginar, İ. (2002). Biyoloji Öğretiminde Çalışma Yapraklarının Geliştirilmesi. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Kongre Özetleri, ODTÜ-Ankara, Sy: 29.
- Sevim, S. ve Ayas, A. (2002). Okul Deneyimi-I Etkinliklerinin Yeniden Düzenlenmesi ve Etkililiği. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Kongre Özetleri, ODTÜ-Ankara, Sy: 304.
- Sünbül, A.M. ve diğerleri. (2001). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pagem Yayıncılık.